

Asia: VN/36545/2023

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sairausvakuutuslain muuttamisesta, laiksi sairausvakuutuslain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta sekä lääkelain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Vammaisfoorumi on 28 valtakunnallisen vammaisjärjestön yhteistyöjärjestö, jonka tarkoituksena on YK:n vammaisten ihmisten oikeuksia koskevan sopimuksen mukaisesti edistää vammaisten ihmisten tasa-arvoa ja yhdenvertaisen osallistumisen mahdollisuuksia yhteiskunnassa. Vammaisfoorumi edustaa jäsenjärjestöjensä kautta noin 223 000 vammaista ja pitkäaikaissairasta ihmistä.

Vammaisfoorumi pitää erittäin valitettavana sitä, että vammaisjärjestöiltä ei pyydetty asiasta lausuntoa. Lääkkeiden omavastuun korottaminen koskettaa valtaosaa vammaisista ja pitkäaikaissairaista henkilöistä ja sillä on merkittäviä vaikutuksia heidän toimeentuloonsa. Lausuntopyyntö jakelussa on täysin sivuutettu vammaisjärjestöt, eikä siten noudateta YK:n vammaissopimuksen velvoitetta. YK:n vammaissopimuksen 4 artiklan 3 kohdan osallistamisvelvoite on yksiselitteinen. Se, että lausuntopyyntö on yleisesti saatavilla lausuntopalvelu.fi -sivustolla ei ole riittävää osallistamista asiassa, jolla on merkittäviä vaikutuksia lähes kaikkien vammaisten ja erityisesti pitkäaikaissairaiden elämään. Keskitymme lausunnossamme lääkekorvausten omavastuun korottamiseen ja sen vaikutuksiin vammaisiin ja pitkäaikaisesti sairastaviin ihmisiin.

Hallitus ehdottaa lääkekorvausten alkuomavastuuta korotettavaksi 70 euroon nykyisestä 50 eurosta ja sidottavaksi kansaneläkeindeksiin. Vammaisfoorumi ei kannata tätä esitystä. Alkuomavastuun korottaminen 40 prosentilla on merkittävä ja vaikutukset voivat olla pienituloisille ihmisille jopa kohtuuttomia. Korotusta voi olla mahdotonta kompensoida, jolloin arjen säästöjä on etsittävä muista elinkustannuksista. Pahimmillaan taloudellinen tilanne voi johtaa siihen, että tingitään myös välttämättömistä menoista, kuten lääkehankinnoista. Monilla paljon lääkkeitä käyttävillä on reseptilääkkeiden lisäksi lääkärin määräämiä lääkkeitä ja ravintoainevalmisteita, jotka eivät ole korvattavia eivätkä siten kerrytä omavastuuosuutta. Näistä lääkkeistä ja muista hyvään hoitoon

kuuluvista valmisteista moni joutuu tinkimään, jotta rahat riittävät välttämättömiin reseptilääkkeisiin. Pahimmillaan tämä johtaa sairauden pahenemiseen ja aiheuttaa lisäkustannuksia myöhemmin.

Esityksen vaikutusarvioinnin mukaan alkuomavastuun korottaminen voisi vaikeuttaa pienituloisten ihmisten mahdollisuuksia hankkia lääkkeitä ennen kuin alkuomavastuu on täyttynyt. Vaikutus on mielestämme kohtuuton ja aiheuttaa jo muutenkin kuormittavassa elämäntilanteessa olevalle ylimääräistä huolta, joka myös voi pahentaa sairautta. Erityisen haastava tilanne on vuoden vaihteessa, kun samanaikaisesti nollautuvat lääkekatto, matkakorvausten ja terveydenhuollon maksukatot. Tämä aiheuttaa pienituloisille vammaisille ja pitkäaikaissairaille merkittäviä toimeentulon ongelmia. Vuosittain toistuvana tilanne herättää perustellun kysymyksen siitä, rikotaanko heidän Suomen perustuslain 19 §:n 1 momentin perusoikeuttaan välttämättömään toimeentuloon. Perustuslain 22 §:n mukaan julkisen vallan on turvattava jokaisen ihmisen perus- ja ihmisoikeudet. YK:n vammaissopimus on lakina voimassa Suomessa ja yleissopimuksen artiklan 28 (Riittävä elintaso ja sosiaaliturva) nojalla tulee varmistaa köyhyydessä eläville vammaisille henkilöille ja heidän perheilleen valtion tuki vammaisuudesta aiheutuviin kuluihin mm. rahallinen tuki ja tilapäishoitoon liittyvät asiat.

Vammaisista ja pitkäaikaissairaista ihmisistä huomattava osa on pienituloisia koko elämänsä. Tämän esityksen vaikutukset koskevat juuri heitä. Herää huoli kaikkien jo toteutettujen ja suunniteltujen säästöjen yhteisvaikutuksista niiden kohdentuessa samoihin yksilöihin ja perheisiin. Perheiden osalta tilanne on erityisen vaikea yksinhuoltajilla sekä perheissä, joissa useampi sairastaa. Näiden perheiden jaksaminen on muutenkin koetuksella, eikä heidän taakkaansa tule kasvattaa. Vammaisfoorumi toivoo, että sosiaaliturvan uudistamisessa kiinnitettäisiin nykyistä paremmin huomiota leikkausten yhteis- ja pitkäaikaisvaikutuksiin.

Vammaisfoorumi ry

Veera Florica Rajala

puheenjohtaja

Anni Kyröläinen

pääsihteeri

p. 045 217 4936

anni.kyrolainen@vammaisfoorumi.fi

Ignatius Katri

Vammaisfoorumi ry